

21.4.2023

ONNI turvallinen koulu -hanke

Asia: Yhdenvertaisen puuttumisen opas

Opetusalan ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua Yhdenvertaisen puuttumisen opasta, YPO.

OAJ pitää ONNI on turvallinen koulu -hanketta onnistuneena. Hankkeessa syntynyt opas auttaa rehtoreita ja opettajia yhdenmukaisten ja tasapuolisten seuraamusten määrittelyssä sekä seuraamusten ja määräämisperusteiden hahmottamisessa. Seuraavassa esitämme hyvään ja sinänsä selkeään oppaaseen eräitä vielä tarpeellisena pitämiämme täsmennyksiä.

1 Tekstiosio

Tekstidokumentissa käsitellään ilmoitusvelvollisuuksia sivuilla 7–9. Lastensuojelulain 25 § muutettiin hyvinvointialueiden aloittaessa työnsä siten, että opettajat ja rehtorit ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan hyvinvointialueelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Lisäksi pidämme hyvänä, että tekstidokumenttiin lisättäisiin lastensuojelulain 25 a §:n mukainen mahdollisuus yhteydenottoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Lain 25 a §:n mukaan edellä 25 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa salassapitosäännösten estämättä myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisena yhteydenottona tuen tarpeen arvioimiseksi edellyttäen, että: 1) yhteydenotto tehdään viipymättä; ja 2) yhteydenoton yhteydessä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa yhteydenottoon johtaneet syyt.

2 Diat

Dioissa esitellään hyvin erilaisia puuttumiskeinoja ja seuraamuksia. OAJ pitäisi hyvänä, että esitystapaa yhdenmukaistettaisiin siten, että jokaisessa diassa ilmenee perusopetuslain ja/tai perusopetusasetuksen säännös, johon puuttumiskeino/seuraamus perustuu. Lisäksi käytännön arjen kannalta on tärkeää, että diasta löytyy tieto toimivallasta, velvollisuudesta kirjata, tehdä päätöstä tai järjestää kuuleminen. Nyt osaan dioista on kirjattu osa edellä mainituista seikoista ja osasta taas tieto puuttuu. Olisi hyvä, että dioissa käytäisiin läpi kaikki perusopetuslain puuttumiskeinot / seuraamukset. Tämä siksi, että ei voida olla varmoja, lukeeko lukija kaikki vai osan materiaaleista.

21.4.2023

Diassa **opetustilasta poistaminen** käydään läpi millä perusteilla oppilaan poistaminen opetustilasta on mahdollista. OAJ pitää tärkeänä, että diassa tuotaisiin selkeämmin esiin, oppilaan poistaminen opetustilasta voimakeinoja käyttäen on mahdollista vain silloin, kun oppilas ei noudata poistumismääräystä ja koittaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Voimakeinojen käyttö on aina viime sijainen keino.

Diassa **oppilaan tavaroiden tarkastaminen** puhutaan vaarallisista tai kielletyistä esineistä tai aineista. Olisi hyvä avata rehtoreille ja opettajille, mitä vaaralliset tai kielletyt esineet tai aineet käytännössä ovat tai mitä ne eivät ainakaan ole. Epäselvyyttä on esimerkiksi saako opettaja tai rehtori tarkastaa oppilaan tavarat, jos epäilee tällä olevan esimerkiksi alkoholia, tupakkaa, nuuskaa, energiajuomaa, tulitikut. Olisi hyvä myös teroittaa, miten tavaroiden tarkastaminen ja tavaroiden haltuunotto eroavat toisistaan.

OAJ ehdottaa, että diaan **opetuksen epäminen jäljellä olevaksi päiväksi ja seuraavaksi päiväksi** diaan lisätään, että oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäamisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Lisäksi diaan **jälki-istunto** olisi hyvä lisätä, että jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta. (perusopetuslaki 36.6 §)

Oppaassa käytetään myös termiä puhuttelu. Perusopetuslaki ei tunne tällaista termiä, joten katsomme, että olisi tärkeää avata, mitä tällä tarkoitetaan. Lisäksi oppaassa käytetään lyhennettä "P" kahdessa eri tarkoituksessa. Taulukon luettavuutta helpottanee, jos puhuttelu olisi esimerkiksi PU ja pienin suositeltava seuraamus P.

3 Taulukot

Ennen taulukkoja olisi hyvä tuoda esiin, että taulukoiden (erilaisia laiminlyöntejä, opetuksen häiritseminen, kunniaa loukkaava toiminta ja kiusaaminen jne.) tarkoituksena on toimia tukena ja apuna opettajan ja rehtorin päätöksenteossa. On tärkeää tuoda esiin, että opettaja ja rehtori tekee ratkaisut itsenäisesti virkavastuulla ja taulukon esimerkit koskevat yksittäisiä tekoja. Esimerkiksi toistuvina ja jatkuvina tekoina tilanne voi muuttua.

Taulukossa puhutaan perusmuotoisesta tönimisestä ja painimisesta. Katsomme, että näissä kohdissa ainakin lastensuojeluilmoituksen kohdalla olisi hyvä olla H. Taulukossa

21.4.2023

Teot, jotka liittyvät seksuaalisuuteen 1/3 on kohta *seksuaalisessa tarkoituksessa koskettelu ym.* Katsomme, että myös tällaisessa tilanteessa opettaja ja rehtori on aina velvollinen tekemään ilmoituksen poliisille ja lastensuojeluilmoituksen.

Diassa **Teot, jotka liittyvät seksuaalisuuteen 3/3** käsitellään tekoja, joiden kohteena on aikuinen. Lastensuojelulain mukaiset ilmoitusvelvollisuudet koskevat vain tekoja, jotka kohdistuvat lapseen.

Lopuksi

OAJ pitää tärkeänä, että hanketta jatketaan ja kerätään käyttökokemuksia ja kehittämisideoita oppaasta opettajilta ja rehtoreilta esimerkiksi vuoden jälkeen. Erityisen arvokasta olisi saada käytännön palautetta kouluilta, onko taulukosta, miten seuraamuksia käytetään, ollut apua. Lisäksi OAJ toivoo, että lähteissä mainitaan myös OAJ:n nettisivut, joilla on vastaava taulukko seuraamuksista kuin julkaisuun on tehty.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Ira Hietanen-Tanskanen
lakimies